

Mijn grauwe ganzen

Berend Voslamber, Uitgeverij Noordboek, ISBN 9789464710816, 304 pag., € 27,90

De kanoet

Rob Buiten, Uitgeverij Noordboek, ISBN 9789464710823, 168 pag., € 24,90

De grauwe gans is in Nederland en de rest van Noordwest-Europa een uitermate succesvolle soort. Dat is niet altijd zo geweest. In de jaren zestig was hij in Nederland nog een zeldzame wintergast. Rond 1970 deden zich de eerste broedgevallen in de Oostvaardersplassen voor. Daarna namen de aantallen gestaag toe en inmiddels is de grauwe gans hier het hele jaar massaal aanwezig.

Wie wil weten hoe dat zo gekomen is, kan bij Berend Voslamber terecht. Na veertig jaar veldonderzoek en de nodige wetenschappelijke publicaties heeft hij in *Mijn grauwe ganzen* nu zijn kennis en ervaringen voor een breder publiek gebundeld. Het is de weerslag van een levenswerk en een ode aan een vogel die tot zijn spijt in diskrediet is geraakt.

In zijn boek volgt hij de levenscyclus van de grauwe gans van ei tot volwassen dier. Waar de nestplekken zijn, het aantal eieren, hoeveel er uitkomen, wat er met de kuikens gebeurt, wanneer de jonge vogels hun vleugels uitslaan, hoe de rui in zijn werk gaat, wat de trek bepaalt, wanneer een volwassen dier gaat broeden: het is een greep uit de zaken die uitgebreid en gestaafd met data en grafieken aan bod komen.

Dankzij de unieke code op de ringen is ook het wel en wee van individuele ganzen te volgen. Staaltjes hiervan zijn als intermezzo's opgenomen, met soms soap-achtige titels als

'JSU & JRT, van jongs af aan samen' en 'K71 & K22, een latrelatie'. Vogelonderzoekers smullen misschien van deze uiterst gedetailleerde beschrijvingen en al die foto's van toch wel erg op elkaar lijkende dieren. Voor mij was het te veel van het goede.

Een van de sleutels tot het succes van de grauwe gans ligt in het boerenland. Door de intensieve bemesting is in elk seizoen gras met een hoog eiwitgehalte beschikbaar. Uitstekend voer voor de ganzenvrouwtjes die zo in topconditie aan het slopende broeden kunnen beginnen. Ideaal voor de groei en overleving van hun kuikens. En waarom zou je nog naar het zuiden trekken als de winters hier steeds zachter worden en er altijd genoeg te eten is? Toch zijn er nog vogels die in meer natuurlijke gebieden aan de kost komen. 'Gelukkig wel', meent Voslamber, 'anders zou binnen de populatie de kennis over ander voedsel dan gras helemaal verdwijnen'. Het lijkt erop dat mensen die kennis al kwijt zijn. Dertig jaar geleden werd de grauwe gans nog gezien als een welkome gast die het dichtgroeien van moerasgebieden tegenging. Nu klagen zelfs natuurbeschermers over schade aan de vegetatie. Alleen in het slothoofdstuk lucht Voslamber zijn hart over de 'landbouwschadeproblematiek'. Hij durft de stelling wel aan dat alle maatregelen tegen de grauwe gans juist averechts hebben gewerkt.

Het vogelboek *De kanoet* onderscheidt zich vanaf het omslag door de kwaliteit van de foto's. Niet dat er in het ganzenboek geen fraaie foto's staan, maar die van de kanoet, gemaakt door Jan van de Kam, zijn een klasse apart. Foto's die je raken en onmiddellijk voor dit steltloperje innemen. De tekst is van wetenschapsjournalist Rob Buiten en laat zich lezen als een reeks samenhangende columns.

Pakkende opening van elk hoofdstuk, mooie afronding aan het eind. Ook in dit boek komen alle aspecten van het vogelleven voorbij, in het bijzonder van de ondersoort die in Siberië broedt, voor de kust van Mauretanië overwintert en op de heen- en terugweg in de Waddenzee bivakkeert. Geen tabellen of grafieken. Wel, via QR-codes, beelden van een indrukwekkende kanoetenzwerm en gezenderde vogels die, op zoek naar schelpdieren, met het tij meebewegen.

Voor de inhoud is Buiten te rade gegaan bij tientallen onderzoekers. De meesten deden hun werk 'onder de vleugels' van Theunis Piersma, die je wel de aartsvader van het kanoetenonderzoek kunt noemen. Behalve in de natuur; worden de vogels in het laboratorium gevolgd. Eenmaal gevangen, lenen ze zich gedwee voor metingen en experimenten. Menig onderzoeker benadrukt dat dit niet fijn is om te doen, maar in het belang van de wetenschap en uiteindelijk van de kanoet: meer kennis over zijn levenswijze draagt bij aan de bescherming van de soort.

Maar toch, een broedmachine gebruiken in een tent in Siberië? Dat bleek inderdaad geen goed idee. En kanoeten een wadplaat en toendra op beeldscherm voorhouden? Buiten heeft vast correct opgetekend wat hem is verteld, maar je zou willen dat hij vaker had doorgevraagd en zich iets kritischer had opgesteld.

Ondanks alle data is het lastig te zeggen hoe het nu met de kanoet gaat. Hier zou een overzicht van de aantallen op basis van de uitgevoerde tellingen op zijn plaats zijn geweest. Duidelijk is wel dat klimaatverandering voor kanoeten slecht kan uitpakken. Ze broeden op de steeds vroeger in het jaar ontdooiende toendra en dreigen de insectenpiek mis te lopen waar hun kuikens van afhankelijk zijn. Daar komt bij dat het voedselaanbod in hun overwinteringsgebied op de Banc d'Arguin is verslechterd. Eerder naar het noorden vertrekken is er niet bij. Ook niet omdat hun biologische klok behoorlijk nauwkeurig is afgesteld en als het ware niet meer goed bij de tijd is. Lichtpuntje is wel dat de kanoeten in Siberië op hogere heuvels zijn gaan broeden, waar de dooi pas later inzet.

In het voorwoord schrijft Theunis Piersma dat 'steltlopermen' tot de vriendelijkste in de arena van het vogelonderzoek behoren. Samen met de 'grauwe-ganzenmensen' dan, die volgens Berend Voslamber onderling ook heel sociaal zijn.

Of zouden mensen binnen je eigen kring sowieso het aardigst zijn?

Chantal van Dam